

gensis, Krapiniensis, Pithecanthropos itd.) nijesu živinski predi čovjeku. (Isp. i Stimmen aus Maria Laach 1911. LXXX. 2. str. 184. sq. E. Wasmann: Professor Branca über den fossilen Menschen). Napokon bilježimo, da su nedavno našli u Ipswich (Engleska) ljudski skelet, stariji od neandertalskog tipa, potpuno jednak današnjem čovjeku. To je dakle bio pravi „homo sapiens“. No onda se u isto doba nije mogao istom razvijati, kao što bi to moralo biti (po teoriji transformista), iz neandertalskog posrednog člana. Tako i de Varigny (16. II. 1912.) u „Débats“. (Isporedi: Revue pratique d' Apologétique 15. III. 1912. T. XIII. Nr. 156. p. 929.).

Dr. Fran Barac.

Gdje se modernizam najviše proširio? Kratak odgovor dat ćemo na to pitanje prema Smolikovoj knjizi „O učeni modernistův“ ovako: Modernizam se najviše proširio u Francuskoj, gdje je nikao, zatim u Italiji, Engleskoj, Sjevernoj Americi i u Njemačkoj. Da vidimo, kako je modernizam u pojedinim zemljama bio jak.

Francuska je koljevka modernizmu. Neki vide početke modernizmu već u spisima Lamennaisovim i u francuskom tradicionalizmu; no nema dvojbe, da je modernizam u formi, kako je enciklikom „Pascendi“ osuđen, novijega podrijetla. Nije stariji od godine 1890. Neki zametak modernizmu možemo naći već u Ollé-Lapruneu, početniku novoga smjera u kršćanskoj apologetici, i to u njegovu djelu „Philosophie du temps présents“ (1890.). Inače je Ollé Laprune bio dobar katolik. Prijelaz k modernizmu čini također inače iskren katolik i dobar apologet francuski Brunetiére. Mnogo je dalje zašao katolički profesor Fonsegrive. Taj se u svojim spisima priklanja protestantskoj teologiji i filozofiji, a osobito je zagrijan za Kantovu filozofiju. Uz to je Fonsegrive pisao u modernističke časopise čistoga zrna. Iza Fonsegriva začinje niz radikalnih modernista, kakovi su svećenik Blondel i oratorijanac Laberthonniere. Modernistički pokret postigao je vrhunac u bezobzirnom i radikalnom istupu svećenika Loisyja. Oko Loisyja okupila se legija francuskih modernističkih svećenika, koji su perom i djelom širili i nadopunjavali Loisyjeve ideje. To su: Hébert, de Morin, Lefranc, Dupret, Dabry, Toiton, Denis, Bricout, Houtin, Naudet, Lemire, de Lestang, Boeglin, Morien, de la Tour, Hemmer, Turmel, Six, Bricout i Charmes. Među katoličkim laicima u Fran-

cuskoj ističu se kao modernisti: Rifaux, de Narfon, Founet, Bureau, a osobito Le Roy.

Uz pojedine pisce mnogo su u Francuskoj širili modernizam časopisi. Časopisi, koji su posve modernistički ili koji barem prijahu modernizmu, jesu: „Annales de philosophie chrétienne“, „Bulletin de la Semaine“, „Journal des Débats“, „Democratie chrétienne“, „Eveil démocratique“, „La justice sociale“, „La Quizaine“, „Revue d'histoire et de littérature religieuses“, „Revue critique“, „Revue des Deux Mondes“, „Semaine catholique de Saint-Flour“, „Le Siècle“, „La Vie catholique“. Imademo li na umu, da su se ovi časopisi smatrali katoličkima, da su ih čitali nebrojeni svećenici i laici u Francuskoj, nije čudo, što sa zaraza modernizma u kratko doba tako jako raširila po svoj Francuskoj, osobito u sjemeništima.

Iz Francuske je modernizam prešao u Italiju, gdje se počeo širiti jednakom, ako ne i većom žestinom. Prvim vijesnikom modernizma u Italiji bio je razvikani svećenik Romolo Murri. Njegov vjerni pomoćnik u tom poslu je Buonaiuti. Najučeniji i najuplivniji branič modernizma u Italiji je nekadašnji florentinski profesor a sad apostata svećenik Minocchi. I redovništvo bilo je zaraženo modernizmom, kako to svjedoče imena Semeria (barnabit) i Valdambrini (član misionarske kongregacije Presv. Srca). Veliku je prašinu svojim modernističkim djelima uzvitlao pokojni slavljani romanopisac Fogazzaro.

Od talijanskih modernističkih časopisa valja napomenuti ove: „Adriatico e Roma“. „Coenobium“, „La Lotta“, „La Libertà“, „La coltura contemporanea“, „Nova et vetera“, „Coltura sociale“, „Giustizia sociale“, „Savonarola“, „Il Rinnovamento“, „Rivista di cultura“, „Studi religiosi“, „Vita religiosa“, „Rivista storico-critica delle scienze teologiche“, „La Quercia“. Kako je vidjeti, i u Italiji se modernizam jako razmahao. Talijanski modernisti izdali su bezimeno i svoj katekizam: „Programma dei modernisti“.

Dok su u Francuskoj modernisti bezobzirni, a u Italiji strastveni, to su modernisti u Engleskoj nekako mirniji, blaži; smjer pokreta kod njih kao da je aristokratski. Sami engleski modernisti ističu kao svoga preteču slavnog kardinala Newmana, pak se pozivaju na neke izreke iz njegovih spisa. Ali nemaju pravo. Ako bi se neke nejasne izreke Newmanove i mogle modernistički tumačiti, ne smiju se tako tumačiti radi drugih jasnih,

strogo katoličkih mjesta. Pravi početak modernista u Engleskoj je prijašnji ministar protestant Balfour. Modernist mirnog tona je katolički profesor, laik Ward, zatim baron Hügel. Glavni stup engleskog modernizma je izopćeni eksjezuit Tyrell. Taj se u tonu razlikuje od drugih Engleza i spada među najstrastvenije i najradikalnije moderniste u opće. — Od Engleskih časopisa služili su modernističkoj struji: „Times“, „Quartely Review“, „D' Hibbert Journal“. — Čini se ipak, da modernizmu u Engleskoj nisu ruže cvale, barem među svećenstvom i među katolicima. Engleska je već prošla svoju vjersku krizu, kao i Njemačka, pa zato onaj koji je katolik, hoće da ostane takvim, hoće da bude odlučnim katolikom.

Iz Engleske je modernizam prešao u sjevernu Ameriku, što je posve shvatljivo. Spisi engleskih modernista, osobito Tyrella, štampali su se i širili u Americi, no ipak čuvenijih katoličkih učenjaka u Americi modernizam nije predobio.

U Njemačkoj se pravi, čisti modernizam nije ugnijezdio. Tek kod nekih pisaca opažao se upliv modernizma, kako dokazuju imena: Schell, Hompel, Ehrhard, Fischer. Najdalje je zašao Schnitzer.

U ostalim zemljama, osobito slavenskim, hvala Bogu, nije modernizam našao gotovo nikakva odziva. U spomenutim pak zemljama zadala je epohalna Papina enciklika „Pascendi dominici gregis“ modernizmu smrtonosan udarac.

Dr. K. Dočkal.

Juridičke bilješke.

Je li Papa suveren? U najnovije vrijeme dogodilo se, da je vrhovno sudište u Parizu izreklo osudu, u kojoj se Papi poriče suverenstvo. Tu je osudu podvrglo oštroj kritici novinstvo katoličko kao n. p. „Revue de deux mondes“ i „Revue d'organisation et de defense religieuse“. No najuspjelija radnja o tom izašla je u franc. smotri „Etudes“ od nekoga Ivesa de la Brière. Pisac obazire se najprije na razlog, radi kojega se poriče Papi suverenstvo, i stavlja pitanje: da li je dovoljan taj razlog, naime što Papa ne vlada jednom državom nezavisnom, da se Papi poreče suverenstvo? Pita se: da li to stoji, da gdje nema neodvisne države, da ondje nije moguće nikakvo suverenstvo? Na to pitanje odgovara sa distinkcijom: gdje nema nezavisne